

Правовий статус засобів масової інформації

1. Загальні засади правового регулювання діяльності ЗМІ в Україні.
2. Організація діяльності ЗМІ.
3. Основи правовідносин між редакцією ЗМІ та громадянами.
4. Загальні положення правового регулювання роботи телебачення і радіомовлення в Україні.
5. Юридичні підстави заснування, фінансування телерадіоорганізацій.

Самостійне опрацювання:

1. *Нормативне регулювання телебачення і радіомовлення в багатоканальних мережах.*
2. *Права та обов'язки суб'єктів телерадіомовлення.*

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
3. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні: Закон України від 16.11.1992 №2782-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text>
4. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальних захист журналістів: Закон України від 23.09.1997 № 540/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
7. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 № 3759-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text>
8. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15#Text>
9. Правові засади діяльності журналістів в Україні: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 04.10.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0062323-11#Text>

1. Загальні засади правового регулювання діяльності ЗМІ в Україні

Під друкованими засобами масової інформації (пресою) в Україні розуміються періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідчення про державну реєстрацію.

Друкований засіб масової інформації вважається виданим, якщо він *підписаний до виходу в світ і видрукований будь-яким тиражем*. Сфера розповсюдження друкованого засобу масової інформації не обмежується.

Свобода слова і вільне вираження у друкованій формі своїх поглядів і переконань гарантуються Конституцією України і відповідно до цього Закону означають **право кожного вільно і незалежно шукати, одержувати, фіксувати, зберігати, використовувати та поширювати будь-яку інформацію за допомогою друкованих засобів масової інформації**, крім випадків, визначених законом, коли обмеження цього права необхідно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Друковані засоби масової інформації є вільними. Забороняється створення та фінансування державних органів, установ, організацій або посад для цензури масової інформації.

Не допускається вимога попереднього погодження повідомлень і матеріалів, які поширюються друкованими засобами масової інформації, а також заборона поширення повідомлень і матеріалів з боку посадових осіб державних органів, підприємств, установ, організацій або об'єднань громадян, крім випадків, коли посадова особа є автором поширюваної інформації чи дала інтерв'ю.

Держава гарантує економічну самостійність та забезпечує економічну підтримку діяльності друкованих засобів масової інформації, запобігає зловживанню монопольним становищем на ринку з боку видавців і розповсюджувачів друкованої продукції. Заходи, спрямовані на забезпечення економічної підтримки діяльності друкованих засобів масової інформації, визначаються Кабінетом Міністрів України.

2. Організація діяльності ЗМІ

Діяльність друкованих засобів масової інформації - це збирання, творення, редагування, підготовка інформації до друку та видання друкованих засобів масової інформації з метою її поширення серед читачів.

Діяльність друкованих засобів масової інформації, **спрямована на отримання прибутку, є підприємницькою**.

Діяльність друкованих засобів масової інформації забезпечується самостійністю її суб'єктів у всіх видах відносин, пов'язаних із здійсненням їх прав і обов'язків. Втручання в діяльність друкованих засобів масової інформації поза межами, визначеними цим Законом, забороняється.

До суб'єктів діяльності друкованих засобів масової інформації належать засновник (співзасновники) друкованого засобу масової інформації, його редактор (головний редактор), редакційна колегія, редакція, трудовий колектив редакції, журналістський колектив, журналіст, автор, видавець, розповсюджувач.

Право на заснування друкованого засобу масової інформації належить:

- громадянам України, громадянам інших держав та особам без громадянства, не обмеженим у цивільній правоздатності та цивільній дієздатності;
- юридичним особам України та інших держав;
- трудовим колективам підприємств, установ і організацій на підставі відповідного рішення загальних зборів (конференції).

Органи державної влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування не можуть виступати засновниками (співзасновниками) друкованих засобів масової інформації, крім випадків, передбачених законом.

Особа, яка заснувала друкований засіб масової інформації, є його засновником. Особи, які об'єдналися з метою спільного заснування видання, вважаються його співзасновниками.

На час проведення антитерористичної операції, період якої визначено Законом України "Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції", право на створення друкованого засобу масової інформації має Міністерство оборони України.

Відносини між співзасновниками друкованого засобу масової інформації, а також співзасновниками-підприємцями щодо його заснування та діяльності визначаються **установчим договором**, який укладається між ними відповідно до чинного законодавства України.

Якщо одним із співзасновників є фізична особа, установчий договір засвідчується в нотаріальному порядку.

Монополізація загальнодержавних і регіональних громадсько-політичних друкованих засобів масової інформації в Україні **не допускається. Фізична або юридична особа не може бути засновником (співзасновником) чи контролювати більше 5 відсотків таких видань.**

Друкований засіб масової інформації може видаватися після його державної реєстрації.

Державній реєстрації підлягають **всі** друковані засоби масової інформації, що видаються на території України, незалежно від сфери розповсюдження, тиражу і способу його виготовлення.

Забороняється державна реєстрація друкованого засобу масової інформації, назва якого містить символіку комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів.

Реєструючий орган зобов'язаний **в місячний строк** розглянути заяву про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації і письмово повідомити засновника (співзасновників) про результат розгляду. **В межах цього строку реєструючий орган приймає рішення про:**

- а) державну реєстрацію видання;
- б) відмову у державній реєстрації;
- в) зупинення строку розгляду заяви про реєстрацію.

Державній реєстрації не підлягають:

- законодавчі, офіційні нормативні та інші акти, бюлетені судової практики, що видаються органами законодавчої, судової та виконавчої влади;
- інформаційні матеріали та документація, що видаються підприємствами, організаціями, навчальними закладами і науковими установами з метою використання їх у своїй діяльності;

- видана за допомогою технічних засобів друкована продукція, не призначена для публічного розповсюдження, або машинописна, розмножувана на правах рукопису.

Засновник (співзасновники) зберігає право розпочати випуск друкованого засобу масової інформації **протягом одного року з дня одержання свідоцтва**. В разі пропуску цього строку без поважних причин свідоцтво про державну реєстрацію втрачає чинність.

Випуск друкованого засобу масової інформації може бути припинено за рішенням засновника (співзасновників) або суду.

Реєструючий орган визнає свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації недійсним у разі:

- подання засновником (співзасновниками) погодженого з редакцією письмового повідомлення про припинення випуску друкованого засобу масової інформації;
- неподання після завершення процесу реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації органами державної влади, іншими державними органами або органами місцевого самоврядування, які є їх засновниками (співзасновниками), заяви про перереєстрацію відповідних друкованих засобів масової інформації;
- прийняття рішення суду про припинення випуску друкованого засобу масової інформації.

Підготовку та випуск у світ друкованого засобу масової інформації за дорученням засновника (співзасновників) здійснює редакція або інша установа, що виконує її функції.

Редакція діє на підставі свого статуту та реалізує програму друкованого засобу масової інформації, затверджену засновником (співзасновниками). Редакція друкованого засобу масової інформації **набуває статусу юридичної особи з дня державної реєстрації**, яка здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації є керівником редакції, уповноваженим на те засновником (співзасновниками). Редактор (головний редактор) керує діяльністю редакції в межах повноважень, визначених її статутом, представляє редакцію у відносинах із засновником (співзасновниками), видавцем, авторами, державними органами, об'єднаннями громадян і окремими громадянами, а також у суді і третейському суді та несе відповідальність за виконання вимог, що ставляться до діяльності друкованого засобу масової інформації, його редакції відповідно до цього Закону та інших актів законодавства України.

Редакційна колегія - дорадчий орган управління діяльністю редакції друкованого засобу масової інформації - створюється, діє та припиняє свою діяльність відповідно до статуту редакції і очолюється її редактором (головним редактором).

Журналістом редакції друкованого засобу масової інформації відповідно до цього Закону є творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для друкованого засобу масової інформації та діє на підставі трудових чи інших договірних відносин з його редакцією або займається такою діяльністю за її уповноваженням, що підтверджується редакційним посвідченням чи іншим документом, виданим йому редакцією цього друкованого засобу масової інформації.

Видавцем друкованого засобу масової інформації може виступати суб'єкт підприємницької діяльності, який здійснює функції матеріально-технічного забезпечення видання друкованого засобу масової інформації, на підставі пред'явлення засновником (співзасновниками) свідоцтва про його державну реєстрацію і укладеного між ними договору.

Виготовлений видавцем тираж окремого випуску видання, підписаний редактором (головним редактором) на вихід у світ, є **продукцією друкованого засобу масової інформації**.

Виробничі, майнові та фінансові відносини засновника (співзасновників), редакції, видавця, розповсюджувача друкованого засобу масової інформації будуються на основі чинного законодавства і договору.

Розповсюдження продукції друкованого засобу масової інформації без вихідних даних забороняється.

3. Основи правовідносин між редакцією ЗМІ та громадянами

Кожен має право на оперативне одержання через друковані засоби масової інформації публічно поширюваної інформації про діяльність державних органів і організацій, об'єднань громадян та їх посадових осіб, а також інших відомостей, необхідних для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій.

Порядок доступу до публічної інформації шляхом подання запиту на інформацію регулюється Законом України "Про доступ до публічної інформації".

Редакція зобов'язана використовувати авторські матеріали, твори літератури, науки і мистецтва з дотриманням законодавства з питань інтелектуальної власності. **Ніхто не має права зобов'язати редакцію опублікувати відхилений нею твір, лист, інший матеріал або повідомлення, якщо інше не передбачено цим Законом або статутом редакції.**

Громадяни, юридичні особи і державні органи, а також їх законні представники мають право вимагати від редакції друкованого засобу масової інформації опублікування ним спростування поширених про них відомостей, що не відповідають дійсності або принижують їх честь та гідність.

Якщо редакція **не має доказів того, що опубліковані нею відомості відповідають дійсності**, вона зобов'язана на вимогу заявника опублікувати спростування їх у запланованому найближчому випуску друкованого засобу масової інформації або опублікувати його за власною ініціативою.

Спростування повинно бути набрано тим же шрифтом і поміщено під заголовком "Спростування" на тому ж місці шпальти, де містилося повідомлення, яке спростовується.

Редакція відмовляє в публікації спростування, якщо спростування:

- порушує положення статті 3 цього Закону;
- суперечить рішенню або вироку суду, які набрали чинності;
- є анонімним.

Редакція зобов'язана в строк, що **не перевищує одного місяця** з дня надходження вимоги, опублікувати спростування і письмово повідомити заявника про строк і час публікації спростування у разі затримки або про відмову в його публікації, зазначивши підстави відмови.

Заявник має право оскаржити відмову в публікації спростування або порушення порядку його публікації до суду, який приймає скаргу до розгляду **протягом року з дня публікації** спростовуваних відомостей.

Міжнародна діяльність друкованих засобів масової інформації та співробітництво у цій сфері здійснюються на основі міжнародних договорів, укладених Україною, Закону України "Про інформацію", цього Закону та інших актів чинного законодавства України.

Редакції, журналісти та їх професійні об'єднання беруть участь у міжнародному співробітництві у сфері діяльності друкованих засобів масової інформації на основі угод з громадянами і організаціями інших держав, а також з міжнародними організаціями.

Для розповсюдження зарубіжного друкованого засобу масової інформації в Україні необхідно одержати **дозвіл відповідного державного органу**, якщо порядок розповсюдження не встановлено міжнародним договором.

Представництва зарубіжних друкованих засобів масової інформації в Україні **створюються за погодженням з Міністерством закордонних справ України**, якщо інше не передбачено міжнародним договором.

Редакції, засновники, видавці, розповсюдженні, державні органи, організації та об'єднання громадян несуть відповідальність за порушення законодавства про друковані засоби масової інформації. **Порушеннями законодавства України про друковані засоби масової інформації є:**

- незаконне вилучення або знищення тиражу чи його частини;
- порушення прав журналіста, встановлених цим Законом;
- порушення положень статті 3 цього Закону;
- зловживання правами журналіста;
- одержання свідоцтва про державну реєстрацію шляхом обману;
- виготовлення, випуск або розповсюдження друкованого засобу масової інформації без його реєстрації або після припинення його діяльності, ухилення від перереєстрації чи від повідомлення реєструючому органу про зміну виду видання, юридичної адреси засновника (співзасновників), місцезнаходження редакції;
- порушення порядку вміщення даних, надсилання контрольних примірників;
- порушення права вимоги щодо публікації спростування та порядку його публікації, передбачених статтею 37 цього Закону;
- порушення законодавства з питань інтелектуальної власності.

Редакція, журналіст не несуть відповідальності за публікацію відомостей, які не відповідають дійсності, принижують честь і гідність громадян і організацій, порушують права і законні інтереси громадян або **являють собою зловживання свободою діяльності друкованих засобів масової інформації і правами журналіста, якщо:**

- ці відомості одержано від інформаційних агентств або від засновника (співзасновників);
- вони містяться у відповіді на запит на інформацію, поданий відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації", або у відповіді на звернення, подане відповідно до Закону України "Про звернення громадян";
- вони є дослівним відтворенням публічних виступів або повідомлень суб'єктів владних повноважень, фізичних та юридичних осіб;
- вони є дослівним відтворенням матеріалів, опублікованих іншим друкованим засобом масової інформації з посиланням на нього;
- в них розголошується таємниця, яка спеціально охороняється законом, проте ці відомості не було отримано журналістом незаконним шляхом;
- законом передбачено звільнення або непрятегнення до відповідальності за такі дії.

Професійний журналіст редакції при виконанні службових обов'язків перебуває під її правовим і соціальним захистом. Честь, гідність, недоторканність журналіста охороняються законом.

4. Загальні положення правового регулювання роботи телебачення і радіомовлення в Україні

Відносини, пов'язані з діяльністю друкованих засобів масової інформації в Україні, регулюються Конституцією України, Законом України "Про інформацію", Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» та іншими законодавчими актами України.

Забороняється використання друкованих засобів масової інформації для:

- закликів до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України;
- пропаганди війни, насильства та жорстокості;
- розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі;
- розповсюдження порнографії, а також з метою вчинення терористичних актів та інших кримінально караних діянь;
- пропаганди комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки;
- популяризації або пропаганди держави-агресора та її органів влади, представників органів влади держави-агресора та їхніх дій, що створюють позитивний образ держави-агресора, виправдовують чи визнають правомірною окупацію території України;
- втручання в особисте і сімейне життя особи, крім випадків, передбачених законом;
- заподіяння шкоди честі і гідності особи;
- розголошення будь-якої інформації, яка може призвести до вказання на особу неповнолітнього правопорушника без його згоди і згоди його законного представника.

Друковані засоби масової інформації в Україні видаються **державною мовою, а також іншими мовами**. Стиль і лексика друкованих засобів масової інформації мусять відповідати загально визнаним етично-моральним нормам. Вживання лайливих і брутальних слів не допускається.

5. Юридичні підстави заснування, фінансування телерадіоорганізацій

План розвитку національного телерадіоінформаційного простору (далі - План розвитку) є нормативно-правовим документом, який розробляється Національною радою і затверджується її рішенням відповідно до вимог цього Закону. На підставі Плану розвитку Національна рада приймає рішення щодо створення та розвитку каналів мовлення, мереж мовлення та телемереж, які передбачають використання радіочастотного ресурсу України, визначає конкурсні умови та оголошує конкурси на отримання ліцензій на мовлення, визначає умови ліцензій на мовлення, яке ліцензується за реєстраційним принципом. **План розвитку складається з двох частин:**

- а) плану використання радіочастотного ресурсу, виділеного для телебачення і радіомовлення;
- б) основних вимог щодо змістовного наповнення та співвідношення форматів мовлення у кожному з територіальних сегментів телерадіоінформаційного простору.

План розвитку переглядається **не рідше одного разу на рік** за результатами звіту Національної ради.

Канали мовлення, мережі мовлення та телемережі, які передбачають використання радіочастотного ресурсу України, створюються та/або територіально змінюються за рішенням Національної ради відповідно до Плану використання радіочастотного ресурсу України та Плану розвитку.

Ліцензування мовлення здійснюється виключно Національною радою відповідно до порядку та вимог, встановлених цим Законом та Законом України "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення".

Ліцензування мовлення іноземних телерадіоорганізацій забороняється.

Залежно від організаційно-технологічних особливостей розповсюдження програм **Національна рада видає ліцензії на такі види мовлення:**

- супутникове;
- ефірне;
- кабельне;
- проводове;
- багатоканальне.

Залежно від території розповсюдження програм визначається територіальна категорія мовлення та територіальна категорія каналу мовлення або багатоканальної телемережі:

- *загальнонаціональне мовлення* - мовлення не менше ніж на дві третини населення кожної з областей України;
- *регіональне мовлення* - мовлення на регіон (область, декілька суміжних областей), але менше ніж на половину областей України;
- *місцеве мовлення* - мовлення на один чи кілька суміжних населених пунктів, яке охоплює не більше половини території області;
- *закордонне мовлення* - мовлення на територію поза межами державного кордону України.

На конкурсних засадах здійснюється видача ліцензій на:

- ефірне мовлення;
- багатоканальне мовлення з використанням радіочастотного ресурсу.
- Без конкурсів здійснюється видача ліцензій на:
  - супутникове мовлення;
  - кабельне мовлення;
  - проводове мовлення;
  - ефірне мовлення на каналі мовлення багатоканальної ефірної телемережі у випадку, передбаченому частиною дев'ятою статті 22 цього Закону;
  - мовлення НСТУ в обсязі, визначеному статтею 5 Закону України "Про Суспільне телебачення і радіомовлення України".

За результатами розгляду заяви Національна рада приймає рішення про видачу (продовження) ліцензії або про відмову у видачі (продовженні) ліцензії відповідно до вимог цього Закону.

За результатами відкритих конкурсів здійснюється видача ліцензій на мовлення, пов'язане з використанням радіочастотного ресурсу, а також мовлення на вільних каналах багатоканальних мереж.

Конкурс на отримання ліцензії ініціюється, оголошується і проводиться Національною радою. Національна рада може ініціювати проведення конкурсу за власною ініціативою або за відповідним зверненням телерадіоорганізації.

До участі в конкурсі не допускаються:

- юридичні особи, заяви яких було залишено без розгляду згідно зі статтею 29 цього Закону;
- юридичні особи, які не відповідають вимогам статті 12 цього Закону щодо заснування телерадіоорганізацій, частки власності іноземних фізичних та юридичних осіб в акціонерному або статутному капіталі телерадіоорганізації та установчих і статутних документів телерадіоорганізації.

Ліцензія на мовлення видається **не пізніше ніж у десятиденний строк** після прийняття Національною радою рішення про видачу ліцензії за умови сплати ліцензійного збору і є єдиною законною підставою на право мовлення.

Ліцензіат зобов'язаний виконувати умови ліцензії. Національна рада контролює виконання ліцензіатами умов ліцензій, а в разі їх порушення - застосовує штрафні санкції відповідно до вимог цього Закону.

Програмна концепція мовлення телерадіоорганізації визначає:

- частку програм власного виробництва;
- мінімальну частку національного аудіовізуального продукту;
- максимальну частку аудіовізуальної продукції іноземного виробництва;
- максимальні обсяги ретрансляції та орієнтовний перелік (за жанрами) програм та передач, які передбачається ретранслювати;
- жанровий розподіл програм та передач;
- для телерадіоорганізацій, які здійснюють радіомовлення, - розмір частки пісень державною мовою та/або іноземними мовами, які є офіційними мовами Європейського Союзу.

Телерадіоорганізації, які відповідно до ліцензій здійснюють ефірне, супутникове та/або багатоканальне (в тому числі цифрове) мовлення з використанням радіочастотного ресурсу у проміжках часу між **07.00 та 23.00 повинні дотримуватися таких пропорцій між українськими та іноземними передачами:**

- передачі європейського виробництва, а також США та Канади повинні становити не менше 70 відсотків загального тижневого обсягу мовлення, у тому числі не менше 50 відсотків загального тижневого обсягу мовлення - передачі українського виробництва.

Текстовий супровід не може містити брутальних слів, висловів тощо. Умови цього пункту не поширюються на кодовані системи багатоканального мовлення.

Ліцензіат зобов'язаний дотримуватися визначеної програмної концепції мовлення.

Рішення про відмову у видачі ліцензії може бути оскаржено в судовому порядку **в місячний термін.**

За видачу або продовження строку дії ліцензій на мовлення та ліцензій провайдера програмної послуги сплачується ліцензійний збір.

Кожний ліцензіат має право **на продовження строку дії ліцензії** на мовлення. Для продовження строку дії ліцензії на мовлення необхідно **не раніше ніж за 210 днів та не пізніше ніж за 180 днів до закінчення строку дії ліцензії** подати до Національної ради заяву про продовження ліцензії на мовлення відповідно до вимог статті 24 цього Закону. Заяву про продовження строку дії ліцензії, подану раніше ніж за 210 днів до закінчення строку дії ліцензії, Національна рада повертає ліцензіату без розгляду протягом п'яти робочих днів з дня її надходження. Заява про продовження строку дії ліцензії на мовлення розглядається і рішення щодо неї приймається **не пізніше ніж за 60 днів до закінчення строку дії ліцензії.**

Підставами для переоформлення ліцензії на мовлення можуть бути:

- а) зміна організаційно-правової форми та умов діяльності ліцензіата;
- б) наміри ліцензіата змінити організаційні чи технічні характеристики мовлення та внести відповідні зміни до умов ліцензії;
- в) необхідність внесення змін до умов ліцензії у зв'язку із переходом від аналогового до цифрового мовлення;
- г) необхідність внесення змін до умов ліцензії у зв'язку з переходом на суспільне телебачення і радіомовлення відповідно до Закону України "Про Суспільне телебачення і радіомовлення України";
- г) зміна відомостей про прямого власника (співвласників) та/або кінцевого бенефіціарного власника (контролера) заявника.

Строк дії переоформленої ліцензії на мовлення не може перевищувати строку дії, зазначеного в ліцензії, що переоформлювалася.

Ліцензія на мовлення видається на строк, визначений Національною радою відповідно до заяви про видачу ліцензії, але не менш як:

- для ефірного мовлення та багатопрограмного мовлення в багатоканальних телемережах - **на 7 років;**
- для супутникового, проводового, кабельного мовлення - **на 10 років.**

Національна рада анулює ліцензію на мовлення на підставі:

- а) клопотання ліцензіата про анулювання ліцензії;
- б) рішення про скасування державної реєстрації ліцензіата;
- в) несплати ліцензіатом ліцензійного збору у строки, встановлені відповідно до вимог цього Закону;
- г) відсутності передбаченого ліцензією мовлення протягом року від дня видачі ліцензії;
- г) рішення суду про втрату чинності ліцензії на мовлення.

Національна рада може звертатися до суду про анулювання ліцензії на мовлення на підставі:

- а) факту передачі ліцензії іншій юридичній або фізичній особі-неліцензіату з метою проведення нею інформаційної діяльності;
- б) факту несвоєчасного подання заяви про переоформлення ліцензії у зв'язку з організаційними змінами статусу та умов діяльності ліцензіата;
- в) факту невиконання розпоряджень про усунення порушень законодавства та ліцензійних вимог;
- г) факту відмови ліцензіата у проведенні працівниками Національної ради перевірки його діяльності відповідно до вимог законодавства України;
- г) факту невідповідності ліцензіата визначеним статтею 12 цього Закону вимогам щодо заснування телерадіоорганізацій, обмеження частки власності іноземних фізичних та юридичних осіб в акціонерному або статутному капіталі телерадіоорганізації, а також до установчих і статутних документів телерадіоорганізації.

Суб'єкти господарювання, які отримали ліцензію на мовлення та ліцензію провайдера програмної послуги, підлягають державній реєстрації як суб'єкти інформаційної діяльності. Державна реєстрація суб'єктів господарювання як суб'єктів інформаційної діяльності здійснюється Національною радою. Доступ до Державного реєстру суб'єктів інформаційної діяльності у сфері телебачення і радіомовлення є вільним.

6. Нормативне регулювання телебачення і радіомовлення в багатоканальних мережах

Багатоканальні телемережі як телекомунікаційні мережі створюються, реєструються, обслуговуються і захищаються відповідно до вимог Закону України "Про телекомунікації".

Для розповсюдження телерадіопрограм та передач у багатоканальній телемережі суб'єкти господарювання повинні отримати відповідну ліцензію Національної ради.

Право на розповсюдження телерадіопрограм у багатоканальних телемережах мають виключно:

- телерадіоорганізації, що отримали ліцензії на мовлення з використанням ресурсу багатоканальної телемережі відповідно до вимог статті 23 цього Закону;
- суб'єкти господарювання, яким Національна рада видала ліцензію провайдера програмної послуги.

Провайдери програмної послуги використовують багатоканальну телемережу **на підставі ліцензії** провайдера програмної послуги та відповідної **угоди з оператором багатоканальної телемережі**. Надання програмної послуги абоненту здійснюється на підставі **угоди між абонентом і ліцензіатом**, укладеної відповідно до чинного законодавства.

Ліцензування діяльності (мовлення) кабельного телебачення і радіомовлення здійснюється за реєстраційним принципом. **Ліцензія видається без конкурсу на підставі заяви на термін 10 років.**

Ліцензію провайдера програмної послуги може бути анульовано в судовому порядку за поданням Національної ради у зв'язку з систематичними порушеннями ним вимог цього Закону, законодавства України про захист суспільної моралі, законодавства України про авторські та суміжні права.

Права, які надає ліцензія провайдера програмної послуги, не можуть бути передані іншій особі (юридичній чи фізичній).

У складі багатоканальної мережі система колективного прийому **може бути лише за договірно закріпленою згодою власників будинку** на це та на схвалений мешканцями (потенціальними абонентами) пакет додаткових послуг багатоканальної телемережі.

Ретрансляція телерадіопрограм та передач, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення, на території України не обмежується. Порядок ретрансляції регулюється цим Законом. Суб'єкт господарювання, який перебуває під юрисдикцією України, має на меті здійснювати ретрансляцію програм та передач і отримав на це дозвіл від правовласника (виробника), який не підпадає під юрисдикцію держави - члена Європейського Союзу або держави, яка ратифікувала Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, має право здійснювати ретрансляцію програм та передач лише за умови відповідності їх змісту вимогам законодавства України, Європейської конвенції про транскордонне телебачення та у разі їх включення до переліку програм, що ретранслюються, за рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

Організація-ліцензіат **має право розпочати мовлення протягом року** з дня набрання ліцензією чинності. Про початок мовлення вона зобов'язана у десятиденний термін повідомити Національну раду.

Ліцензіат **не має права передавати канал мовлення в суборенду** іншим організаціям.

Кожна телерадіоорганізація-ліцензіат зобов'язана вести журнал обліку передач, які телерадіоорганізація транслювала чи ретранслювала або забезпечувала їх трансляцію чи ретрансляцію у повній та незмінній формі третьою особою (оператором телекомунікацій). Журнал обліку передач зберігається телерадіоорганізацією **протягом року** з дня останнього запису в ньому.

Усі передачі, які телерадіоорганізація транслювала чи ретранслювала або забезпечувала їх трансляцію чи ретрансляцію у повній та незмінній формі третьою особою (оператором телекомунікацій), повинні бути записані і зберігатися **протягом 14 днів** від дати їх розповсюдження, якщо у цей строк не надійшло скарги щодо їхнього змісту.

Трансляція сесій Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим проводиться відповідно до державного замовлення та на основі договору. На вимогу Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України та Голови Конституційного Суду України державні телерадіоорганізації надають їм час для екстрених офіційних виступів з важливих питань державного життя.

На час надзвичайного та/чи воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях відповідно до закону може встановлюватися особливий режим роботи аудіовізуальних засобів масової інформації.

Підставами для припинення мовлення є закінчення терміну дії ліцензії, якщо строк її дії не був продовжений, або анулювання ліцензії відповідно до вимог цього Закону. **Протягом доби з дня закінчення строку дії або анулювання ліцензії ліцензіат зобов'язаний припинити мовлення.**

7. Права та обов'язки суб'єктів телерадіомовлення

Телерадіоорганізації, їх працівники мають право на одержання від державних органів, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності необхідної інформації для здійснення своєї статутної діяльності у порядку, передбаченому законодавством України.

Власник телерадіоорганізації не має права втручатися у творчу діяльність телерадіоорганізації в інший спосіб, ніж через внесення змін до редакційного статуту телерадіоорганізації.

На редакційну раду телерадіоорганізації покладається:

- контроль за дотриманням телерадіожурналістами редакційного статуту;
- контроль за дотриманням прав телерадіожурналістів, вимог щодо заборони цензури та втручання у творчу діяльність телерадіоорганізації;
- внесення на розгляд органів управління телерадіоорганізації питання про відсторонення від керівництва телерадіоорганізацією або її окремими підрозділами осіб, які порушували редакційний статут та/або вимоги законодавства щодо прав телерадіожурналістів, заборони цензури і втручання у творчу діяльність телерадіоорганізацій, про призначення службового розслідування і звільнення цих осіб відповідно до закону в разі підтвердження наявності зазначених порушень.

Творчий колектив телерадіоорганізації складається з телерадіожурналістів. **Творчий колектив організації має право** відстоювати інтереси телерадіожурналістів та здійснювати контроль за дотриманням їхніх прав, вимог щодо заборони цензури і втручання у творчу діяльність телерадіоорганізації.

Збори творчого колективу телерадіоорганізації обирають половину складу редакційної ради телерадіоорганізації. **Телерадіожурналіст має право:**

- а) брати участь у зборах творчого колективу телерадіоорганізації, вносити пропозиції щодо розгляду ними питань;
- б) пропонувати кандидатури до складу редакційної ради телерадіоорганізації, бути обраним до її складу;
- в) звертатися до редакційної ради телерадіоорганізації щодо порушень прав телерадіожурналістів, вимог щодо заборони цензури і втручання у творчу діяльність телерадіоорганізації, порушень редакційного статуту телерадіоорганізації.

Журналіст телерадіоорганізації має право по пред'явленні редакційного посвідчення чи іншого документа, що підтверджує його професійну належність або повноваження, надані телерадіоорганізацією, перебувати в районі стихійного лиха, катастроф, в місцях аварій, масових безпорядків, на мітингах і демонстраціях, на територіях, де оголошено надзвичайну ситуацію, надзвичайний стан або вжиті адміністративні та медико-санітарні заходи (карантин), та безперешкодно виконувати свої професійні обов'язки.

Телерадіоорганізація зобов'язана:

- дотримуватися законодавства України та вимог ліцензії;

- виконувати рішення Національної ради та судових органів;
- поширювати об'єктивну інформацію;
- не створювати перешкод у передачі та прийманні програм інших телерадіоорганізацій, функціонуванні засобів телекомунікацій;
- дотримуватися обов'язкових вимог і технічних параметрів телерадіомовлення;
- попереджати телеглядачів про те, що її програми є платними;
- виконувати правила рекламної діяльності і спонсорства, встановлені законодавством;
- з повагою ставитися до національної гідності, національної своєрідності і культури всіх народів;
- зберігати у таємниці, на підставі документального підтвердження, відомості про особу, яка передала інформацію або інші матеріали за умови нерозголошення її імені;
- не поширювати матеріали, які порушують презумпцію невинуватості підозрюваного, обвинуваченого або упереджують рішення суду;
- не розголошувати інформацію про приватне життя громадянина без його згоди, якщо ця інформація не є суспільно необхідною. У разі якщо суд визнає, що поширення інформації про особисте життя громадянина не становить суспільної необхідності, моральна шкода та матеріальні збитки відшкодовуються в порядку, встановленому законодавством України;
- розмістити спростування поширеної інформації, визнаної недостовірною, наклепницькою тощо;
- розміщувати на своєму офіційному веб-сайті інформацію про структуру власності за формою, встановленою Національною радою.

Творчий працівник телерадіоорганізації зобов'язаний:

- дотримуватися програмної концепції телерадіоорганізації, керуватися її статутом;
- перевіряти достовірність одержаної ним інформації;
- не допускати поширення інформації, передбаченої частиною другою статті 6 цього Закону;
- не допускати випадків поширення в телерадіопрограмах відомостей, які порушують права і законні інтереси громадян, принижують їх честь і гідність;
- виконувати інші вимоги, які випливають із цього Закону і статуту телерадіоорганізації та укладеного ним з телерадіоорганізацією трудового договору.

Телеглядачі і радіослухачі мають право:

- приймати програми телерадіоорганізацій, які доступні для прийому на території України;
- одержувати інформацію про розклад передач;
- звертатися до телерадіоорганізації, її засновників, Національної ради, Державного комітету телебачення і радіомовлення України із зауваженнями та пропозиціями щодо змісту і технічної якості відповідних програм або передач і отримувати письмово або безпосередньо у передачах відповідь на звернення;
- у порядку, визначеному законом, спростовувати інформацію про них, поширену телерадіоорганізацією.

При створенні, підготовці та розповсюдженні телерадіопрограм та передач телерадіоорганізації і провайдери програмної послуги зобов'язані дотримуватися вимог законодавства України про захист суспільної моралі.

Телерадіоорганізаціям забороняється розповсюджувати, а також анонсувати програми та передачі, які можуть зашкодити фізичному, інтелектуальному і духовному розвитку неповнолітніх та юнацтва, крім як протягом ефірного часу в добовому відрізку з 23.00 до 6.00 та на каналах з обмеженим доступом.

У програмах та передачах телерадіоорганізації **не мають права без письмової згоди батьків або осіб**, що їх замінюють, а також відповідних правоохоронних органів розголошувати будь-яку інформацію, яка:

- може сприяти ідентифікації особи неповнолітнього правопорушника;

- стосується факту самогубства неповнолітнього.

Особа, в якій беруть інтерв'ю, або особа, яка надала інформацію для телерадіоорганізації, має право на підставі письмової заяви переглянути та/або прослухати відповідну передачу перед її трансляцією.

Громадянин або юридична особа мають право вимагати від телерадіоорганізації спростування поширених у її програмі чи передачі відомостей, які не відповідають дійсності та/або принижують честь і гідність особи. Заяву з вимогою спростування має бути подано до телерадіоорганізації **у письмовій формі протягом 14 днів** з дня поширення таких відомостей з письмовим повідомленням про це Національної ради. Спростування повинно бути поширено тією *же телерадіоорганізацією і в такій же програмі* чи передачі, що й відомості, які не відповідають дійсності, або в інший час за домовленістю з особою, права якої були порушені.

Телерадіоорганізація та її працівники не несуть відповідальності за поширення інформації, що не відповідає дійсності, у разі:

- якщо ця інформація містилася в офіційних повідомленнях або одержана від органів державної влади, органів місцевого самоврядування у письмовій формі;
- якщо ця інформація є дослівним цитуванням заяв і виступів (усних і друкованих) посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, народних депутатів України, кандидатів на пост Президента України, кандидатів у народні депутати України та у депутати рад усіх рівнів, кандидатів на посади сільських, селищних, міських голів;
- якщо ця інформація розповсюджувалася без попереднього запису та містилася у виступах осіб, які не є працівниками телерадіоорганізації;
- якщо вона є дослівним відтворенням матеріалів, поширених іншим засобом масової інформації або інформаційним агентством, з посиланням на нього;
- якщо звільнення від відповідальності передбачено іншим законом.

Національна рада здійснює контроль за дотриманням та забезпечує виконання вимог:

- законодавства України у сфері телебачення і радіомовлення;
- Закону України "Про рекламу" щодо спонсорства і порядку розповсюдження реклами на телебаченні і радіомовленні;
- законодавства про захист суспільної моралі;
- законодавства про кінематографію щодо квоти демонстрування національних фільмів та щодо розповсюдження чи демонстрування телерадіоорганізаціями творів, розповсюдження і демонстрування яких заборонено законодавством про кінематографію;
- законодавства про вибори.

Антимонопольний комітет України здійснює контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, у встановленому законодавством порядку здійснює державний нагляд за користуванням радіочастотного ресурсу для потреб телерадіомовлення, діяльністю операторів телекомунікацій, контроль за технічними параметрами поширення аудіовізуальної інформації.